

УДК 721.01

А. В. Доцюк

викладач ДВНЗ «Чернівецький політехнічний коледж»

ФОРМУВАННЯ ЗОВНІШНЬОГО ТА ВНУТРІШНЬОГО ПРОСТОРУ В АРХІТЕКТУРІ ТА ДИЗАЙНІ ШЛЯХОМ ПСИХОЛОГІЧНОГО ВПЛИВУ НА ПРОЦЕСИ СТВОРЕННЯ ПРОЕКТУ

Анотація: у статті розглядається вплив психології на зовнішній та внутрішній характер архітектури і зворотній бік: вплив архітектури на психологічні особливості та внутрішній стан людини (суспільства). Розкривається непорушний зв'язок між психологією, мисленням, ідеєю, творчістю, архітектурою, дизайном, проявлення емоційного стану через процес проектування, поєднання естетики та функції які стимулюють формування естетичних ідей і теорій форми в архітектурі і дизайні.

Ключові слова: архітектурний простір, архітектура і психологія, вплив психології на зовнішній та внутрішній характер архітектури, процеси створення проекту, дизайн, вища освіта.

Найважливішим у створенні проекту є *творчий етап поєднання фантазії та вміння уявити власний задум шляхом дослідження сприйняття форм та кольору* в майбутній розробці проекту та реалізації у забудові. Творча уява є психологічною основою багатьох видів творчої діяльності, що характеризується новизною як процесу, так і одержаного продукту. В людині, яка займається мистецтвом має бути розвинена творча уява і емпатичне розуміння. Прості геометричні форми (квадрат, трикутник, куля) на яких базується архітектурний простір, візуально кожна людина сприймає по-різному, але архітектор повинен передати характер споруди, орієнтуючись на її призначення.

Кожен об'єкт має своє функціональне призначення (Таблиця 1), тому, обравши тему для майбутнього проекту, необхідно не лише знати вимоги до проектування (користування нормативною базою), а й ознайомитись із кожною деталлю, специфікою приміщень, особливостями діяльності та життя конкретної людини, групи людей (можливо сімейного статусу), суспільства.

Проектування – це дія мислення, яка надає можливість досягти втілення індивідуального задуму через етапи. Кожний студент-проектант відноситься до етапів проектування від ідеї до кінцевого результату проекту в залежності від багатьох чинників і особливостей характеру та емоційного стану.

Таблиця 1. Приклади осмислення форм в процесі проектування і побудові

	<p>Планетарій імені Індіри Ганді знаходиться в місті Лакхнау, що в індійському штаті Уттар-Прадеш. Будівля, відкрита в 2003-му, нагадує Сатурн – бо складається з кулі діаметром у 21 метр та кільцець різних відтінків</p>
	<p>Національна рада з розвитку рибальства Індії</p>
	<p>Головний офіс Longaberger Basket знаходиться в американському штаті Огайо. Оскільки один із найвідоміших продуктів компанії, яка випускає товари для дому, це дерев'яні кошики</p>
	<p>Музей Гуггенхайма в Більбао, що в Іспанії, порівнювали і з кораблем, і з метеоритом, і з зорельотом, який прибув із Альфа Центавра, і в велетенським суфле, і навіть із шматком металеві цвітної капуста</p>
	<p>Лондонський водний центр було збудовано до Олімпіади 2012-го. Зовні він нагадує кита, викинутого на берег, а всередині в глядачів складається враження, ніби вони знаходяться під черевом велетенської тварини</p>
	<p>Міська бібліотека Канзас-Сіті, Міссурі, США (Strange Buildings)</p>

Емоції виступають внутрішньою спонукальною силою у навчальній діяльності, проявляються у формі безпосередніх переживань (задоволення, радості, страху та ін.). Студент-архітектор повинен пам'ятати, що задум, над яким здійснюється робота, не лише має подобатись йому як виконавцю, а в першу чергу має задовольняти потреби суспільства.

Емоційний стан архітектора проявляється через процес проектування та діє через середовище на сприйняття суб'єктом (людиною) (Рис.1).

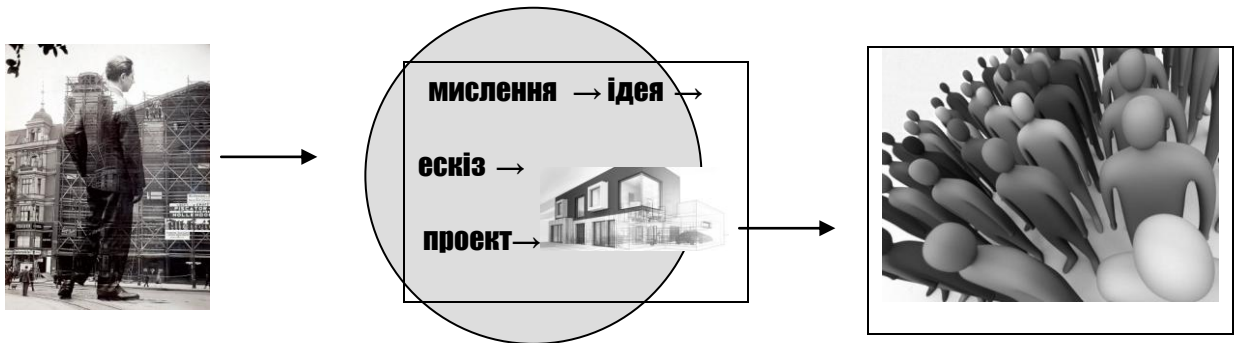

Рис. 1. Процес проектування

Новий об'єкт повинен володіти зовнішніми мистецькими та іншими властивостями і характеристиками, що відрізняють його від відомих раніше зразків. Ступінь відмінності представляє ступінь новизни. У творчості найціннішим є новизна. У кожному новому проєкті вдосконалюються позитивні якості об'єкта; розраховані на відповідне емоційне сприйняття. Новизна не повинна бути самоцінною, абстрагованою від практичного призначення об'єкта. Облік призначення об'єкта обумовлює цілий комплекс який характеризує його властивості, що забезпечують його корисність, «споживчі властивості». Проектувальники повинні бути готові до того, що ступінь новизни може зробити об'єкт невизнаним, чужорідним, незрозумілим. Відомі випадки, коли твори мистецтва вимагають додаткового часу для визнання суспільством, масового звикання, схвалення. В естетичній оцінці творів мистецтва в суспільстві позитивну роль можуть грати професіонали, критики, майстри, публіцисти. [1, с.6]. Суспільство потребує часу для звикання до новизни, неординарності, динамічності та відмови від стереотипів. Однак кожен автор проєкту знає яку важливу роль відіграє ідея як початок процесу.

Ідея може «народжуватись» повільно, або виникати спонтанно, але повинна бути творчою новаторською діяльністю (креативністю), не повторною, оригінальною, не існуючою досі. Адже ідея - різновид поняття, що поєднує як об'єктивне знання про усвідомлені можливості, так і загальні обриси мети, на досягнення якої спрямовується діяльність. Ідея здатна випереджати відображення дійсності і при цьому виконує конструктивну функцію завдяки тому, що спирається на закони розумових і психомоторних дій, даних у вигляді зразка. Відтак ідея стає джерелом синтезу і систематизації знань і активізує

творчу уяву. Інакше кажучи, ідея не є довільною вигадкою бездіяльного розуму, а навпаки — розумний рух думки в незвідане майбутнє, і тому вона стає матеріальною перетворюючою силою в діяльності людини [2, с.449]

Поєднавши базові знання, вміння із проектування та власну креативність, можна досягти блискучих результатів.

Працюючи над ідеєю необхідно орієнтуватись на створення концепту. Проектуючи, архітектор має користуватись «функцією спілкування» із замовником, що є важливою основою для створення проекту як психологічного портрету. Важливо користуватись такими функціями спілкування як: комунікативна (функція обміну інформацією між суб'єктами спілкування. Останні виступають як комунікатор) та перцептивна (розгортається як сприймання співрозмовника із подальшим формуванням першого враження чи ставлення до співрозмовника).

Інтелектуальні можливості майбутніх архітекторів необхідно розвивати, надаючи їм можливість реалізації творчих задумів, створенням попередніх ескізів, орієнтуванням на засоби архітектурної, художньої композицій. Площинна композиція розвиває техніку виконання проектів на площині. За допомогою фронтально-площинної, об'ємної, об'ємно-просторової композиції майбутній архітектор може побачити чи можливо реалізувати проект, а також внести корективи у задум. Основні геометричні форми [3, с.10], на яких базується композиція мають психофізичну функцію, візуально сприймаються по-різному як в екстер'єрі так і в інтер'єрі. Задачею архітектора являється доведення до «глядача» не лише форм, але і їх перетворення в об'ємність фігур, що приводить людину до різного емоційного стану.

Інтер'єру в житті та діяльності людини відводиться окрема важлива роль. Короткочасний вплив на свідомість людини (як запускний механізм до дії) призводить екстер'єр, який надає змогу людині за рахунок візуального сприйняття направити себе у потрібний заклад (навчальний заклад, театр, музей, лікарню, спортивний заклад), натомість внутрішнє середовище служить для тривалого перебування людини у приміщенні. Звісно, екстер'єр із інтер'єром мають бути пов'язані, але акцент надається внутрішньому середовищу з метою створити відвідувачам більше комфортних умов для перебування. Із відвідуванням громадських закладів пов'язаний ритм та інтереси нашого існування: отримання освіти, робота, дозвілля, відпочинок, лікування.

Плануючи предметний світ, людина разом з ним планує своє майбутнє життя і, в кінцевому рахунку, самого себе. *Середовищний підхід* який став затверджуватися в художній культурі останні роки пов'язує системність, властиву архітектурі та дизайну, з поданням про нерозривність форм поведінки

і тих матеріальних структур, якими вони забезпечені, орієнтуючи на "людяність" оточення як необхідну якість [4, с.10].

Здійснюючи діяльність над проектом, студент-архітектор має вміло поєднувати, сполучати кольори, відтінки основних кольорів; виконувати кольорові розтяжки, працювати із контрастними, нюансовими, поліхромними монохромними гаммами, оскільки *колір має тонкий психологічний вплив*, сприймається насамперед візуально, поступово діє на загальний стан та настрої людини.

Базуючись на роботах відомих Європейських дизайнерів, архітекторів: *Р.Мейера, О.Німейера, В.Шухова, Ле Корбюзьє, Д.Рамса, В.Гроніуса* та ін., помітно, що архітектура та дизайн направлені на розвиток споживача, суспільства в цілому, історичний досвід, культурну спадщину.

Творча активність проектанта має енергетичний вплив на створення майбутнього об'єкту. Будинок має бути комфортним і зручним, він як одяг для тонкого фізичного тіла, у якого є також свої розуміння комфорту і зручностей – це енергетичний фон житла.

Енергію та сприйняття підсилює гештальт-психологія.

Важливість гештальт-принципів полягає в тому, що вони лежать в основі головного, природного режиму сприйняття.

Складність сприйняття об'єкта, його форми визначається не тільки характеристиками форми самого об'єкта. Важливо вміти виділити об'єкт з його природного оточення, яке, як правило, постійно змінюється і майже ніколи точно не відтворюється (не повторюється). Послідовники гештальтпсихології встановили існування ряду факторів, що визначають виділення об'єкта, його форми з фону.

Нові творчі задуми дають можливість для створення нових форм, що особливо впливає на гучність, динамічність, рухливість. Варіативний підхід у пошуках альтернативних рішень відштовхує традиційне бачення форм та звичайну одноманітність. Першочергова ескіз-ідея, що перетворюється шляхом осмислення та опрацювання у реальний проект, повинна бути налаштована у кінцевий результат – будівництво.

Мислення проектанта, дизайнера – це аналітичне мислення. А процес роботи має пройти етапи від задуму, розробки до результату.

Дизайн оточує нас (*Приклад 1*). Дизайн як і зовнішнє та внутрішнє архітектурне середовище повинен бути новаторським та ергономічним. Від дизайну користувач очікує задоволення практичних та естетичних потреб.

Саме над такими очікуваннями працювали відомі дизайнери: *Л. Корбюзьє, Е. Аарніо, Д. Коломбо, В. Пантон* та ін., намагаючись передати через свій дизайн ідею ідеальних форм, комфорт, задоволення.

Форма підпорядковується функційності (Д.Рамс). В предметах, що проектуються повинна бути цілісність. Досягти ідеальних форм можна лише осмисливши кожну деталь, кожну дрібницю (Приклад 2).

Приклад 1. Розвиток дизайну в побутових виробах

			
<i>1898—1919 рр.</i>	<i>1970-ті роки</i>	<i>1992 рік</i>	<i>2000-ні роки</i>
			
<i>Наші часи (2005-2013 роки)</i>			

Приклад 2. Дизайн в обладнанні

			
<i>Звичайний стілець</i>	<i>Еєро Аарніо Стілець-м'яч 1960-ті роки</i>	<i>Джо Коломбо стілець 60-х років</i>	<i>Крісло LC2 Petit Grand Comfort, Л.Корбюзьє 1928 р.</i>
			
<i>Конусний стілець Вернер Пантон 1956 рік</i>	<i>Вернер Пантон</i>	<i>Кін. 80-тих виробн. французька ф-ма</i>	<i>Сучасний офісний стілець Кін. 90-тих років</i>

ВИСНОВКИ: На процес мислення та створення проекту впливають психологічні фактори, які не завжди залежать від проектанта. В свою чергу опрацювання та втілення ідеї поступово здійснюють вплив на візуальне та психо-фізичне сприйняття суспільством. Головною метою архітектора залишається створення форм, які несуть креативні, статичні, динамічні, ергономічні, процеси, легкість, міцність, зручність, які мають прояв в штучно сформованому архітектурному зовнішньому та внутрішньому середовищі та дизайні.

Список використаних джерел

1. Усова В.П. Архитектурно-дизайнерское проектирование/ Методические указания для специальности 27030265, Дизайн архитектурной среды.-Ульяновск 2006. – 19 с.
2. Максименко С.Д. Загальна психологія/ Підручник для студентів вищих навчальних закладів. – К.: Форум, 2000. – 533 с.
3. Обідняк М.М., О.Б.Білінська Архитетурна композиція, Вид. Львівська політехніка, Львів 2011. – 151 с.
4. Иконников А.В.Функция, форма, образ в архитектуре. Стройиздат, – Москва, 1986. – 149 с.
5. Рунге В.Ф., Сеньковский В.В. Основы теории и методологии дизайна, МЗ-Пресс, Москва 2003. – 253 с.

Аннотация

В статье рассматривается влияние психологии на внешний и внутренний характер архитектуры и обратную сторону: влияние архитектуры на психологические особенности и внутреннее состояние человека (общества). Раскрывается нерушимая связь между психологией, мышлением, идеей, творчеством, архитектурой, дизайном, проявления эмоционального состояния через процесс проектирования, сочетание эстетики и функции которые стимулируют формирование эстетических идей и теорий формы в архитектуре и дизайне. Ключевые слова: архитектурное пространство, архитектура и психология, влияние психологии на внешний и внутренний характер архитектуры, процессы создания проекта, дизайн, высшее образование.

Summary

The article deals with the influence of psychology upon the inner and outer nature of architecture and vice versa - the impact of architecture upon psychological peculiarities and the internal state of man (society). A very close and unbreakable link between psychology, consciousness, idea, creativity, architecture, design and expression of the emotional state is uncovered owing to the design process as well as the combination of aesthetics and functions that stimulate the creation of aesthetic ideas and theories of form in architecture and design.

Key Words: architectural space, architecture and psychology, the influence of psychology upon the inner and outer nature of architecture, the processes of the design creation, design, higher education.